

21/01/2026

Ναυπάκτου Ιερόθεος: «Μαρτυρία διακονίας από την Χώρα του Αχωρήτου» από ένα «ζωντανό Αρχείο»

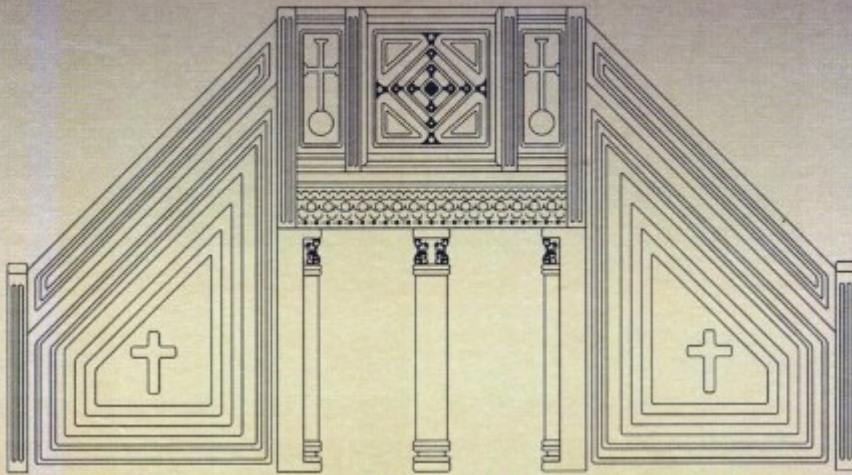
/ [Γνώμες](#)

«Μαρτυρία διακονίας από την Χώρα του Αχωρήτου» από ένα «ζωντανό Αρχείο»

Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ
ΜΕΛΙΤΩΝ

Μαρτυρία διακονίας ἀπό τήν Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου

λόγοι καί διατυπώσεις

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπό τήν Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξεδόθη πρόσφατα δίτομο ἔργο μέ συγγραφέα τόν γνωστό σέ μένα καί σέ πολλούς Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Φιλαδελφείας Μελίτωνα, Ἱεράρχη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μέ τίτλο «Μαρτυρία διακονίας ἀπό τήν Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου» καί ὑπότιτλο «λόγοι καί διατυπώσεις».

Στήν ἐποχή μας πού δυστυχῶς ἀπό μερικές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἀμφισβητεῖται ἡ ὑπονομεύεται ὁ ρόλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τό παρόν βιβλίο εἶναι πολύ ἐπίκαιρο, διότι παρουσιάζει μέ ἔκδηλο καί ἀφοπλιστικό τρόπο, ὅχι μόνον τήν ζωή τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας, ἀλλά καί τόν οἰκουμενικό της ρόλο. Καί αὐτό γίνεται μέσα ἀπό τήν ὀπτική ἐνός Ἱεράρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πού συμμετεῖχε ἐνεργῶς σέ ὅλα τά πανορθόδοξα δρώμενα καί εἶναι ἕνα «ζωντανό

Ἀρχεῖο».

1. Τίτλος καί περιεχόμενα

Κατ' ἀρχάς, ὁ τίτλος «Μαρτυρία διακονίας ἀπό τήν Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου» εἶναι ἐκπληκτικός καί ἀναλύει δύο ἔννοιες πού ἐκφράζουν ἀπόλυτα τόσο τόν συγγραφέα ὅσο καί τόν τόπο στόν ὁποῖο ζῇ καί διακονεῖ, δηλαδή τήν Νέα Ρώμη, τήν Κωνσταντινούπολη, πού ἀκόμη διατηρεῖ τό ἄρωμα τῆς Βασιλεύουσας τῶν Πόλεων. Ἡ πρώτη ἔννοια ἀπηχεῖ τήν μαρτυρία διακονίας, δηλαδή εἶναι διακονία μαρτυρίου καί εἶναι μαρτυρία ἐκκλησιαστικῆς διακονίας. Δέν εἶναι εὐκολο νά ζῇ κανείς στήν Κωνσταντινούπολη καί νά μή τό αἰσθάνεται αὐτό. Ἡ δεύτερη ἔννοια εἶναι ἡ «Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου». Ἀχώρητος εἶναι ὁ Θεός, ὁ ἀπρόσιτος, ὁ ἀποφατικός, πού ὁμως γίνεται χωρητός στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ἀλλά γενικότερα καί στήν μαρτυρική Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Νέα Ρώμη εἶναι ἔνδοξη καί μαρτυρική πόλη, Πρωτεύουσα τῶν Ρωμηῶν ὅπου γῆς, «τῶν πενήτων τοῦ Χριστοῦ», μέ τήν μεγάλη καί μακραίωνη παράδοση πού εἶναι ζωντανή καί καρποφόρα. Μέσα σέ αὐτόν τόν εὐλογημένο τόπο ἐγράφησαν οἱ «λόγοι καί διατυπώσεις» πού περικλείονται σέ αὐτούς τούς δύο εὐλογημένους τόμους. Πρόκειται γιά λόγους πού ἐκφωνήθηκαν σέ διαφόρους τόπους καί μέ διάφορες ἀφορμές καί εὐκαιρίες, ὅπως φαίνεται εὐγλωττα στίς ἐπικεφαλίδες τῶν ὀκτώ ἐνοτήτων, ἥτοι:

1. «Σήμερον ἡ ἱερά καί μεγαλόφωνος τῶν Ὁρθοδόξων πανήγυρις ἀγάλλεται» (ὁμιλίες σέ Δεσποτικές ἑορτές). 2. «Ποίοις οἱ εὐτελεῖς χεῖλεσι, μακαρίσωμεν τήν Θεοτόκον» (ὁμιλίες στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο). 3. «Χορός Ἀγίων ἐκκλησιάζει ἡμῖν» (ὁμιλίες σέ Ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας μας). 4. «Τοῦ γενέσθαι ἡμᾶς διακόνους τῆς Καινῆς Σου Διαθήκης» (ὁμιλίες σέ Ἐπισκόπους καί γενικά Κληρικούς). 5. «Μυσταγωγία ἀρρήτου διακονίας οἰκουμενικῆς τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας» (ὁμιλίες καί κείμενα γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο). 6. «Βίου ἱστορήσις κατά Θεόν βιωτευσάντων Πατριαρχῶν καί Ἀρχιερέων» (ὁμιλίες γιά μακαριστούς Πατριάρχες καί Ἀρχιερεῖς). 7. «Κηρόν μνήμης καί εὐλαβείας τοῖς ἐν Κυρίῳ ἀναπαυσάμενοις» (ὁμιλίες σέ κεκοιμημένους). 8. «Ἐκκλησιῶν ἡ εὐπρέπεια καί εὐστάθεια» (ὁμιλίες σέ ἐκκλησιαστικά γεγονότα, στήν Κωνσταντινούπολη καί ἀνά τήν οἰκουμένην, σέ ἐπίσημες ἀποστολές). 9. «Παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις» (ὁμιλίες ποικίλου περιεχομένου σέ διαφόρους τόπους καί καιρούς).

Οἱ ὁμιλίες καί τά κείμενα αὐτά εἶναι πλουτισμός θεολογίας, ἐκκλησιολογίας καί Ὁρθοδόξου εὐσεβείας, πού προέρχονται ἀπό ἕναν Μητροπολίτη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, πού διακρίνεται ἀπό ἔμπνευση ρωμαϊκή καί εὐλάβεια ἐκκλησιαστική. Τό

όλο δίτομο έργο εκτείνεται σέ πολλές σελίδες, ό [Α΄ τόμος](#) σελ. 647, ό [Β΄ τόμος](#) σελ. 575. Συνολικά σέ 1.222.

2. Προλεγόμενα

Τό έργο αυτό προλογίζεται από τόν Προηγούμενο τής Μονής Ίβήρων, μακαριστό Γέροντα Άρχιμ. Βασίλειο Γοντικάκη μέ τόν γνωστό τρόπο τής γραφής του. Μέσα σέ τρεῖς σελίδες γίνεται μιά εϋστοχη παρουσίαση τοϋ έργου αυτού. Μεταξύ τών άλλων γράφεται στά «Προλεγόμενα» ότι από τήν ανάγνωση αναδύεται μιά γεύση πνεύματος πού δέν είναι γιά τήν βιβλιοθήκη, αλλά ενδιαφέρει τόν αναγνώστη καί τόν αναπαύει, καί είναι «μαρτυρία τοϋ ανθρώπου πού είναι γέννημα καί θρέμμα τής Μεγάλης Έκκλησίας, έχει τόν χαρακτήρα καί τό ήθος της», μιās Έκκλησίας πού «σηκώνει τόν σταυρό της», «καί απολαμβάνει τήν έλευθερία τής Χάριτος». Ό τρόπος μέ τόν όποιο διατυπώνεται ό λόγος στίς όμιλίες αυτές είναι «έξομολογητικός», καί γι' αυτό «γίνεται αυτόβιογραφία καί συγχρόνως ιστορία τής θεολογίας».

Ό συγγραφεύς περιγράφει τήν Πόλη καί τήν Μεγάλη τοϋ Γένους Σχολή, τήν Χάλκη, τόν Πατριαρχικό Οἶκο μέ έναν τρόπο πού φαίνεται ότι «τά γνωρίζει όλα καί δέν περιαιτολογεί, ύποφέρει τά πάνδεια καί δέν παραπονείται», «δέν τά βλέπει έξωτερικά καί επιπόλεια, αλλά τά αντιμετωπίζει προσωπικά καί υπεύθυνα. Ζή έν Χριστῷ ως μέλος τής Μεγάλης Έκκλησίας, καί δέν έχθρεύεται κανένα κατακτητή ούτε άπειλείται από καμμία βαρβαρότητα».

Όταν δεχθῇ κανείς τό μήνυμα αυτού τοϋ βιβλίου καί στήν συνέχεια έπισκεφθῇ τήν «καρδιά τής Πόλεως», τότε «άπό έπισκέπτης γίνεσαι προσκυνητής καί από προσκυνητής μόνιμος κάτοικος τής πατρίδος πού νοσταλγοϋσες καί έχει τίς διαστάσεις τής οἰκουμένης μέ τήν ειρήνη τής θείας Λειτουργίας». «Αίσθάνεσαι ότι τά κείμενα πού έχεις μπροστά σου δέν είναι δουλειά κάποιου πού τήν έκαμε (έστω μέ πολύ κόπο) στό περιθώριο τής ζωῆς του. Αλλά είναι ή ἴδια ή ζωή μέ όλους τούς πόνους, τά βάσανα καί τήν άνάπαυσι πού τοϋ χαρίστηκε. Κουράζεται μιά ζωή γιά νά σοϋ μεταφέρη τήν έκπληξι τής τελικής νίκης». Οἱ εϋστοχοι αυτοί λόγοι είναι μιά άληθινή καί οϋσιαστική έρμηνεία τών κειμένων πού ακολουθοϋν, αλλά καί ένα ψυχογράφημα τοϋ συντάκτου τους.

3. Βιωματική κατάθεση πεντηκονταετίας

Τό πρώτο εισαγωγικό κείμενο είναι τοϋ συγγραφέα, τοϋ Μητροπολίτου Φιλαδελφείας Μελίτωνος, μέ τίτλο «Βιωματική κατάθεσις πεντηκονταετίας», καί είναι μιά νηφάλια καί ευαίσθητη αυτόβιογραφία του γιά τά πενήντα χρόνια μιās λαμπρής κενωτικής διακονίας του, συνδεδεμένη μέ τήν γενέθλια νῆσο του (Ίμβρο)

καί τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Ἀρχίζει τό κείμενο μέ τήν Μητέρα Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, τήν ὁποία ὑπεραγαπᾷ θυσιαστικά καί εἶναι σπίτι του, ἡ ὁποία πορεύεται «έν σταυρικῇ δυνάμει Θεοῦ» ὡς «δούλη τοῦ Ἑσταυρωμένου», καί καταλήγει στήν ἔκφραση εὐγνωμοσύνης στούς εὐεργέτες του, μέ κατάληξη τόν πατέρα του Κωνσταντῖνο καί τήν μητέρα του Στυλιανή.

Μέσα σέ αὐτήν τήν «βιωματική κατάθεσιν πεντηκονταετίας» περνᾷ ἡ αὐτοβιογραφία του μέσα ἀπό ἕνα εὐωδιαστό θυμίαμα ἀπό τήν παιδική ζωή του στήν νῆσο Ἴμβρο, στό Ζωγράφειο Λύκειο, στήν Πατριαρχική Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, στήν Σχολή τῆς Χάλκης, στήν Θεολογική Σχολή Θεσσαλονίκης, τήν Μονή Βλατάδων, τίς χειροτονίες του σέ διάκονο, Πρεσβύτερο καί ἀργότερα σέ Μητροπολίτη, τήν ἐπικοινωνία του μέ μεγάλους καί Σοφούς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου, στήν διακονία του στό Πατριαρχεῖο ἀπό ὅλες τίς θέσεις μέχρι τοῦ Ἀρχιεπισκοπικού, τούς Οἰκουμενικούς Πατριάρχες Δημήτριο καί Βαρθολομαῖο, τούς ὁποίους ἐπαινεῖ γιά τά ἰδιαίτερα χαρίσματά τους, τόν ἀδελφό του Μητροπολίτη Πριγκηποννήσων Δημήτριο κ.ἄ. Εἶναι μιά περιγραφή τῆς μεγάλης ἐκκλησιαστικῆς οἰκίας στήν ὁποία γεννήθηκε, ἀναπνέει καί ζῇ.

Ἰδιαιτέρως θά ἤθελα νά ἐπισημάνω τά ὅσα γράφει γιά τήν προσέγγισή του στό Ἅγιον Ὅρος καί γιά τόν πνευματικό του πατέρα, τόν Γέροντα Βασίλειον, Ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων. Βλέπει τό Ἅγιον Ὅρος ὡς τήν ὑποδομή τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὡς τροφό τῆς Μητέρας Ἐκκλησίας.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ Μητροπολίτου Φιλαδελφείας Μελίτωνος εἶναι ἡ ὑπέρ λίαν διατυπούμενη εὐγνωμοσύνη πρός τούς εὐεργέτες του, ἡ θυσιαστική ἀγάπη γιά τήν Μητέρα Ἐκκλησία, ὁ πόθος του γιά τήν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαιτέρως τῆς θείας Λειτουργίας, ἡ ἐσωτερική εὐλάβεια στούς ταπεινούς Ρωμηούς, ἡ καρδιακή αἴσθηση τῶν καθημερινῶν γεγονότων, ἡ ἀνάμνηση τῆς «μεγίστης ἱερᾶς μορφῆς Δημητρίου τοῦ πράου, ἀκεραίου καί ἀπλοῦ, τοῦ Πατριάρχου τῆς εὐγλώττου σιωπῆς, ἀλλά καί τοῦ μέντορός του Χαλκηδόνης Μελίτωνος «τοῦ διδασκάλου τοῦ λόγου τῆς σιωπῆς», καί ἄλλες δυσεύρετες ἀρετές στήν ἐποχή μας, στήν ὁποία ἐπιπολάζει ἡ ἀγνωμοσύνη καί ἡ σκληροκαρδία ἢ καί ἀναισθησία.

Εἶναι ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός γιά πολλά χρόνια τῆς Μητρός Ἐκκλησίας καί ὁ ταπεινός διάκονος μιᾶς μεγάλης ἱστορίας πού ἀρχίζει ἀπό τούς παλαιούς Γέροντας τῆς Πατριαρχείας τοῦ Ἀθηναγόρου, συνεχίσθηκε στόν ταπεινό καί πράο Πατριάρχη Δημήτριο, τόν ὁποῖο διακόνησε ὁλοκαρδίως, καί φθάνει στόν δυναμικό καί μεγαλόπνοο νῦν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο.

Ὁ Μητροπολίτης Φιλαδελφείας Μελίτων, στό δίτομο αὐτό ἔργο, ἀποτιμᾷ μέ

καρδιακό λόγο τήν θεολογία καί τήν ἱστορία πάνω ἀπό μισό αἰώνα θυσιαστικῆς διακονίας, ἀπό διάφορες θέσεις, στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Ἐτσι, ὁ ἀναγνώστης ὠφελεῖται πολλαπλῶς, μελετώντας τήν θεολογία τῆς Ἐκκλησίας στήν ἱστορία καί τήν ἐκκλησιαστική ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου μέσα ἀπό τήν ὀπτική γωνία ἑνός Μητροπολίτου πού γνώρισε πολλά, πόνεσε θυσιαστικά, εὐεργέτησε ἀγαπητικά καί ὅλα αὐτά τά ἀποθησαυρίζει στήν μνήμη τῶν ἐπόμενων γενεῶν.

4. Ἡ δομή τοῦ λόγου

Πέραν τῆς «Βιωματικῆς καταθέσεως πεντηκονταετίας» πού εἶναι τό πρῶτο κείμενο πού παρατίθεται στόν Α΄ τόμο, ὅλα τά κείμενα πού παρατίθενται στό δίτομο αὐτό ἔργο εἶναι στολισμένα μέ τήν εὐαίσθητη καρδιά τοῦ συντάκτου τους, ἀπό τήν ὁποία ἐξέρχεται εὐῶδες μῦρο τῆς Ἰβριώτιδος ζωῆς καί τῆς Φαναριώτικης βιοτῆς, ἀφοῦ συμπλέκονται ἀρμονικά ἡ εὐλάβεια τῶν ταπεινῶν γονέων του, μέ τήν σοφία καί τό βίωμα τῆς Σταυροαναστάσεως τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καί αὐτά τίθενται στό δικό του ὁλόχρυσο θυμιατό γιά νά θυμιάζη ὅλον τόν κόσμο, ἐκπροσωπώντας τήν Μητέρα Ἐκκλησία παντοῦ, στά ταπεινά κελλιά μέχρι τούς συνοδικούς θεσμούς. Ἀπό ἀπόψεως δομῆς τῶν ὁμιλιῶν παρατηρεῖ κανεῖς τόν εὐπλαστο ρωμαῖκο λόγο μέ τήν εὐαίσθητη ὀρθόδοξη καρδιά. Καί τό ἐκπληκτικό εἶναι ὅτι ὅλα αὐτά διανθίζονται μέ χωρία ἀγιογραφικά, συναξαριακά, λειτουργικά, λατρευτικά. Βλέπει κανεῖς χωρία ἀπό τό Θεοτοκάριο, τά Συναξάρια, τίς Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας, τά ἀπολυτίκια, τά κείμενα τῶν Πατέρων, τά Κοντάκια.

Αὐτό δείχνει ὅτι ὁ συγγραφεύς «κλυμπάει» στήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἐκφράζεται στήν Ἀγία Γραφή, τίς ἱερές Ἀκολουθίες, τά Συναξάρια, τήν διάταξη καί τίς εὐχές τῶν Μυστηρίων. Μέσα ἀπό τίς ὁμιλίες περνᾷ εὐαίσθητα καί διακριτικά, ἀλλά καί προσευχητικά ὅλη ἡ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Μέσα ἀπό τά κείμενα αὐτά ἀναδύεται τό ἀγιορείτικο καί ρωμαῖκο λιβάνι τῆς Ὁρθοδόξου εὐσεβείας, ἀπηλλαγμένο ἀπό ἐθνοφυλετισμούς, πού εἶναι μία ἀπό τίς σύγχρονες μεγάλες αἵρέσεις στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πού διασπᾷ τήν ἐνότητά της. Ἀποσπῶ τρεῖς παραγράφους ἀπό τήν «βιωματική κατάθεσιν πεντηκονταετίας» πού ἐκφράζουν «τόν ἔσω ἄνθρωπον» τοῦ συντάκτου τοῦ κειμένου αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη ἀναφέρεται στήν ἀγάπη του, στήν ρωμαῖκη βιοτή:

«Αἱ παιδιόθεν καταβολαί ἐκ τῶν γεννητόρων μου Κωνσταντίνου καί Στυλιανῆς, τῶν χωρικῶν, ἀγροτῶν βιοπαλαιστῶν, καί Ζωῆς, τῆς ἐστεφανωμένης μέ τό ἦθος καί τήν πίστιν τῶν παλαιῶν Κωνσταντινουπολιτισσῶν γυναικῶν, τῶν ἐχουσῶν πάντοτε τήν ἔφεσιν πρός Χριστόν, διά τῆς ὁποίας στοργικῆς ἐφέσεως αὗται καί ἀνέθρεψαν καί ἐγαλούχησαν γενεάς γενεῶν τῆς Ρωμηοσύνης, ὑπῆρξαν ἀφετηρία,

πορεία και τέλος διά τον διά της γραφής ταύτης επιχειρούντα μαρτυρίαν άγνωστον τοῖς πολλοῖς και ἄρρητον εἰς ἑμαυτόν. Ὁ γράφων παρατίθησιν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τήν ἀπλοϊκὴν, πλὴν ὅμως πλήρη νοημάτων, εὐχὴν ἐκάστην πρωΐαν και ἐσπέραν τοῦ κατὰ σάρκα πατρός μου, ἡ ὁποία εἶθε νὰ μέ συνοδεύῃ μέχρις ἐσχάτων: “Τὴν εὐχὴ μου, παιδί μου, νὰ ἔχῃς και τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ και τῆς Παναγίας πού εἶναι πῶς δυνατές, και ἡ Παναγία πάντοτε μαζί σου”, τὴν ὁποίαν συνεπλήρωνε μέχρι τῆς κοιμήσεώς της ἡ Ζωὴ Κομματᾶ, ὅταν μᾶς ἐσταύρωνε, ἐμέ μαζί μέ τον υἱόν της, καθ’ ἡμέραν ἀπό τό παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ της».

Ἡ δευτέρα ἀναφέρεται στόν πνευματικό του π. Βασίλειον, Προηγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων, πού δείχνει τὴν ἐσωτερικότητά του.

«...Καθηγούμενον Ἱερομόναχον Βασίλειον Γοντικάκη, Προηγούμενον τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, ὁ ὁποῖος, μετὰ θερμῆς ἀγάπης πάντοτε, μ’ ἐνουθέτησε, μέ συνεβούλευσε, μοί ἐδίδαξεν ἐμπειρικῶς, ὅτι τά πάντα κατευθύνει ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ και ἡ Κυρία Θεοτόκος, και μεγάλως μοῦ συμπαρεστάθη εἰς τὴν ἀκανθώδη πορείαν πρὸς τά σωτηρίας ἐχόμενα. Ὁ Γέροντας Βασίλειος ὑπῆρξε διά τὴν ἐλαχιστότητά μου ὁ πνευματικός Πατήρ ὁ ὁποῖος ἐπεδίωκε και μοί ἐδίδαξεν ἐμπειρικῶς τον “βίον τον ἐπίπονον και μόχθων γέμοντα πολλῶν και ἰδρώτων”, μετὰ πάσης στοργῆς, “πάντα πόθον νικώσης”. Εἰς τό ἐπιτραχήλιον τοῦ π. Βασιλείου κατέθεσα ἐπανειλημμένως “τῆς ψυχῆς μου τον στόνον”, τά ἄδηλα και τά κρύφια, ὡς ἐτέρῳ κρυφιομύστη και καρδιογνώστη πνευματικῷ πατρί, τῷ μόνῳ μετὰ Θεόν και τῷ Πριγκηποννήσῳ Δημητρίῳ κατέχοντι και γνωρίζοντι τά κατ’ ἐμέ. Ἡ πεῖρα και διά πράξεων συμβουλή τοῦ Γέροντος Βασιλείου ὑπῆρξε δι’ ἐμέ διαχρονικῶς “διδάσκαλος ἀσφαλείας”».

Σπάνια ἐξομολογητικὴ μαρτυρία Ἐπισκόπου! Ἡ τρίτη ἀναφέρεται στόν σκοπό γιὰ τον ὁποῖο συγκέντρωσε ὅλον αὐτόν τό ἀμητό τῆς πεντηκονταετίας, στό δίτομο αὐτό ἔργο:

«Και νῦν, ὅτε ἔφθασα εἰς “τά ὅρια τῆς χρονικῆς μου ὑπάρξεως” και ἐγγίζει τό τέλος τῆς ἀπανδοχεύτου και ματαιόφρονος βιοτῆς μου ἐπὶ τῆς γῆς, “ἐπιθυμία ἐπεθύμησα” ἵνα καταλείπω μαρτυρίαν “χαρτίνην” τῆς διελεύσεώς μου ἐκ τοῦ στερεώματος τῆς Μητρος Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μαρτυρίαν εὐχαριστίας και εὐγνωμοσύνης και διά τὴν εὐεργεσίαν και διά τά μνημονευθέντα και “κρατήσαντά” με τῆς χειρός “ἵνα μή πέσω”».

Και αὐτὴ σπάνια μαρτυρία ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος Μητροπολίτου, συνδυασμένη μέ τὴν μνήμη τοῦ θανάτου και τῆς πέραν τοῦ θανάτου ζωῆς.

5. Συνοπτική ἀποτίμηση

Γενικά, στό δίτομο αὐτό ἔργο συμπλέκονται ἁρμονικά ἡ Ρωμηοσύνη μέ τήν Οἰκουμένη, ἡ ρωμαίικη εὐλάβεια τῶν ταπεινῶν μέ τήν σοφία τῶν ὑψηλῶν, ἡ ποίηση μέ τόν λόγο, ἡ θεία Λειτουργία μέ τήν ὑψηλή διοίκηση, τό Θυσιαστήριο μέ τά Γραφεῖα, οἱ ὅσιοι μέ τούς μάρτυρες, τά ἔργα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μέ τά Συναξάρια πού εἶναι ἡ ζωντανή ἐκκλησιαστική ἱστορία, οἱ συνεχεῖς μετακινήσεις μέ τίς εὐλαβικές ἀναμνήσεις, ἡ δωρεά μέ τήν εὐγνωμοσύνη, τό Ἀρχιερατικό ἀξίωμα μέ τό ἀσκητικό κελλί, ἡ εὐαίσθητη καρδιά μέ τήν σοφία τοῦ λογικοῦ. Ὡς Μητροπολίτης Φιλαδελφείας εἶναι φιλάδελφος σέ ὅλους, τούς ὁποίους ἐξυπηρέτησε διακονικῶς, καί ὡς Μελίτων σκορπᾷ τό μέλι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας σέ ὅσους τό ἔχουν ἀνάγκη.